СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 25. Джерзі Сити, Н. Дж., вівторок, 1-го лютого 1938. No. 25. Jersey City, N. J., Tuesday, February 1, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

РУЗВЕЛТ КЛИЧЕ НАЦІЮ БОРОТИСЯ З ДИТЯЧИМ ПАРАЛІЖЕМ

ВАШИНҐТОН. — Президент Рузвелт виголосив через радіо промову, в якій закликав усю американську націю боротися з дитячим паралІжем до тої міри, щоб її вигубити цілковито і щоб з неї не лишилось ні сліду. Колись чахотка, дифтерія і віспа винищували що року величезну скількість американців. Тепер ці недуги майже зовсім здавлені. Але ще нищать американську суспільність дитячий параліж і пістряк (рак). З ними також треба звести боротьбу.

РЕВНІ ПОЛІЦАЇ.

НЮ ЙОРК. — Нюйорські поліцаї вночі з суботи на неділю почали налітати на ріжні салуни і пулруми, арештуючи біля 600 людей. Арештованих вони доставили до нічних судів, але коли прийшлося їм доказати вину, то вони цього не могли зробити. Більшість з них суддя випустив зараз на волю і притім дав порядну нагану поліції за її легкодушність. Догадуються, що поліція виявила таку ревність у звязку з постріленням поліцая Килпетрика. Не будучи в змозі арештувати тих бандитів, що справді застрілили згаданого поліцая, вони почали арештувати всіх, кого попало.

МАЛІ БИЗНЕСМЕНИ ОРҐАНІЗУЮТЬСЯ.

НЮ ЙОРК.. — У Ню Йорку відбулася конференція малих бизнесменів, яка закінчилася тим, що вибрано сталий комітет, що має боротися за поліпшення долі малого бизнесмена. Цей комітет має вислати делеґацію до президента Рузвелта, щоб розказати йому про положення малих бизнесів. Ця делеґація буде домагатися від уряду підмоги, а саме корисних позичок для розвою малих бизнесів. Під малими бизнесами розуміється всі підприемства, які не перевищають вартости $100.000.

ҐРІН ЗАКЛИКАЄ РОБІТНИКІВ ПОКИНУТИ „ЛІҐУ ПРАЦІ".

ВАШИНҐТОН. — Предсідник Американської Федерації Праці, Ґрін, сказав, що Робітнича Непартизанська Ліґа є нічим іншим, тільки завушником Комітету Промислової Орґанізації. Крім того та Ліґа наскрізь пережерта комуністичними елементами. Тому Ґрін завзиває робітників, щоб вони виступали з цеї Ліґи і в ніякому разі не давали їй ні моральної ні матеріяльної підмоги.

НАРІКАЄ НА „МРЯКУ".

НЮ ЙОРК. — Відомий американський міліонер Лямонт Ду Понт знов нарікав на уряд, що він не означує точно своїх будучих шляхів і тримає все „у мряці". А відомий є на світі факт, говорив Ду Понт, що у мряці, чи то на морі чи на суші, все посувається повільніше. Бизнес, не знаючи, що його в будуччині чекає, також розвивається повільніше й припинює скорий поворот до добробуту.

ГОВОРЯТЬ І ТАКЕ.

ТОПІКА (Канзас). — Головні републиканські провідники мали свою конференцію. Був там голова національного републиканського комітету, Гемілтон, бувший кандидат з Републиканської Партії на президента, Лендон, і голова новоутвореної републиканської ради, д-р Френк. Останній сказав, що свободолюбні американці мусять орґанізуватися проти політики нового розділу, яка прямує до фашистизації й ґітлеризації американського життя.

ХВАЛЯТЬ ҐІТЛЄРИЗМ.

НЮ ЙОРК. — Тут відбулося святочне зібрання, зложене з 2,000 німців, на якім висказувано похвали на адресу ґітлєрівського режіму у звязку з 5-літньою річницею його панування. Представник німецького уряду, головний консуль Ганс Борхерс, сказав, що це неправда, начебто Німеччина хотіла відгородитися від решти світу. Це ті елементи, що є за границею і ворожо відносяться до Німеччини, хотілиб це з нею зробити. Вони орґанізують бойкоти спортових змагань у Німеччині, німецьких наукових зіздів, а також бойкоти німецьких товарів. Німеччина хоче жити у згоді з іншими, а також хоче вимінюватися культурними і матеріяльними добрами.

КРИТИКУЮТЬ ҐІТЛЄРИЗМ.

НЮ ЙОРК. — Антинацістична Ліґа скликала також збори, на яких бесідники висказували гостру критику на адресу ґітлєризму і фашизму. Але коли один з бесідників притім натаврував і комунізм, що також нищить у жорстокий спосіб свободу, то присутні „свободолюбні" комуністи закричали його.

СОЮЗОВЦІ!

ЩБ ТІЛЬКИ В МІСЯЦІ ЛЮТІМ МОЖЕТЕ ДІСТАТИ „ПРОПАМЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ" ТІЛЬКИ ЗА КОШТИ ПЕРЕСИЛКИ Й ОПРАВИ, СЕБТО ЗА $1.00. ПОТІМ ЦЯ КНИГА ПІДЕ В ЗАГАЛЬНУ РОЗПРОДАЖ І Ї ЦІНА БУДЕ ВИЩА.

ЗАЯВА БРАЗИЛІЙСЬКОГО ДИКТАТОРА.

Бразилійський диктатор Варґас заявив, що Бразилія буде уникати всяких заграничних „ізмів", фашистів, націзмів і парляментаризмів, а буде старатися створити свій суспільний устрій виключно на своїм власнім досвіді, здобутім у минулих десятиліттях.

З ҐІР ЗНОСЯТЬ ЛІД ДО МІСТА.

В Болівії втримується на літо лід у той спосіб, що тамошні індіяни вилазять на гірські ледівці, там вирубують лід і приносять його до міст. Індіяни такі сильні, що з дуже високих гір зносять лід до міст, віддалених іноді кільканацять кільометрів, у величезних кошах, що містять у собі навіть по сто кільоґрамів. Це мабуть найориґінальніший спосіб у світі достави леду до міст.

ЩУРІ ПОГРИЗЛИ 19-ЛІТНЬОГО ХЛОПЦЯ.

Поліція веде доходження проти львівського фабриканта вати до ковдер Лазара Фейбіша Горовіца, який ще в липні м. р. спровадив із Станиславова 19-літнього безробітного Макса Гофмана і замкнув його на стриху, де вязнив його і морив голодом чотири дні. Вкінці знайшла його жінка Фейбіша. Нещасного погризли страшно щурі, так, що Макс помер у шпиталі на затроєння крови.

ОБІКРАЛИ КАСУ.

В Сороках, повіт Бучач, хтось обікрав українську касу Райфайзена. Крадіж трапився ніччю з замкненої каси, під якої домівкою стояла варта. Вкрали 880 зл.

В ОБОРОНІ ЖИДІВ.

Британський міністер заграничних справ, Іден, налягав Женеві на представника Румунії, щоб змінено в Румунії вороже становище до жидів. Інакше хай король не вибирається до Лондону.

ПРИКРА ПРИГОДА АМЕРИКАНЦЯ.

У поспішному поїзді на лінії Ряшів—Перемишль хтось обікрав американця Константина Георгія, що їхав як турист. Пошкодований завважив страту 27 банкнотів по 1,000 румунських леїв підчас митної ревізії на прикордонній стації в Снятині—Залучу.

З МІШКОМ НА ГОЛОВІ.

Робітники на фільварку Любово в Решанах на Виленщині окружили управителя цього маєтку, Леонарда Лавіньского, закинули йому мішок на голову, посадили на сани і вивезли з гумна на ґрунти села Халоса, викинули з саней і звеліли йти до свого фільварку. Пятьох робітників арештували, інших десятьох лишили на волі.

ПОЖЕЖА ТЕАТРУ.

Підчас премієри у великому театрі в Букарешті вибухла на сцені пожежа. Між акторами, які перші запримітили вогонь, і між обслугою та публикою повстав страшний переполох. Усі тиснулись до дверей і тоді 15 осіб ранили. Більшість зпоміж них мають поломані руки і ноги. Пожежна сторожа гасила пожежу до пізної ночі, але всеж таки театру не вдалося врятувати. Пожежа знищила головну салю великого театру і три інші театральні салі в цьому будинку.

СТЕМПЛЮЮТЬ ФУТРА НА РУМУНСЬКІЙ ГРАНИЦІ.

Румунська гранична скарбова влада запримітила, що румунські громадяни вертаються із заграниці в дорогих футрах. Годі доказати такому громадянинові чи громадянці, що купили футро за границею, та наложили на нього відповідну митну оплату. Щоб набудуче припинити таке вкорочування митних доходів, будуть тепер спеціяльним способом стемплювати футра румунських громадян, що виїздять за границю. Хто при повороті не буде мати на футрі такого стемпля, буде мусіти платити приписане мито.

ПРИСУД НА СВЯЩЕНИКА.

Золочівський окружний суд засудив на 1 рік вязниці з завішенням на 2 роки греко-католицького пароха у Баткові (коло Підкаменя), о. Івана Цебровського, за те, що він вписав до метрикальної книги назвище „Завадзкий", замісць „Завадзкі".

ДОВКОЛА КН. РАДЗІВІЛА.

У відомому процесі кн. М. Радзівіла мала зізнавати як свідок також анґлійка міс Аткінсон, яка ще в 1929 р. була доглядачкою хорого князя в Біяріц. Подужавши, кн. Радзівіл забрав міс Аткінсон, що мала тоді 40 літ, до свого двора в Антоніні, де перебувала теж його жінка маркіза Генріета Мартінез, еспанка. Згодом князь поїхав до Берліна на операцію, а за ним рушили обі жінки. Бачучи лихий стан його здоровля, побожна маркіза засвітила свічку, що сильно обурило хорого. Вмішалася в це доглядачка Аткінсон і тоді жінка покинула князя. Вернувшися з князем до Антоніна, міс Аткінсон почала рядити цілим двором деспотично. Вона уладила в Антоніні пляжу, ресторан і була панею на всю губу. Аж в 1937 р. влада звеліла їй як чужинці покинути Польщу. Анґлійка поїхала до Данціґу й оголосила в часописах інсерат, що хоче вийти замуж за польського громадянина, хотячи очевидно тим способом набути право на побут у Польщі. Одначе штука не вдалась і міс Аткінсон була приневолена виїхати до Лондону, де замешкала в підрядному готелі. Тут доручили їй недавно покликання на судову розправу в Острові у справі обезвласновільнення князя Радзівіла. Незабаром міс Аткінсон скінчила самогубством, ледви чи з нужди, бо кн. Радзівіл обдарував її дорогими річами та більшою готівкою. Тмчасом судову розправу відложено, щоб відшукати кн. Михайла Радзівіла і спровадити його силою до суду. Кажуть, що він не поїхав на Рівієру, тільки укривається в Польщі. Пропала теж пані Сухестов, що наважилася стати жінкою князя.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ГОЛОВНІ ДІЄВІ ОСОБИ ВЕЛИКОЇ БОРОТЬБИ В РОБІТНИЧИХ ЮНІЯХ.

Вилйем Ґрін, предсідник Американської Федерації Праці, опрацьовує відповідь на пропозицію Луїса про злуку Федерації й Комітету Промислової Орґанізації.

КОНФІСКУЮТЬ КНИГИ З МОЛИТВАМИ ЗА ЩАСТЯ УКРАЇНИ

ЛЬВІВ. — „Новий Час" (чз 11.) подає, що польські адміністраційні власті переводять на просторі цілої Волині ревізії в православних парохіях і шукають літурґійних книг, в опрацюванні проф. Огієнка, виданими в Києві й Відні. Зачато переводити такі ревізії також на Холмщині, Підляшші і Поліссі. Знайдені книги конфіскують, а це тому, що в них є молитви за щастя цілої України і її влади.

НЕ ПУСКАЮТЬ ПОСЛІВ ДО ГРИНОК.

ЛЬВІВ. — З Кремянця на Волині доносять, що польська влада не допустила до села Гринок українського посла Тимошенка, що хотів на місці провірити справу примусового переходу православних українців на римо-католицьку віру. Також не допущено посла й свящ. О. Волкова. Казали їм, що село Гринки знаходиться в „кордонній смузі" й тому там можна бути тільки за спеціяльним дозволом.

НЕ ДАЮТЬ ПРОВІРИТИ ПРАВДУ.

ЛЬВІВ. — Цілу сторінку „Нового Часу" з 19. січня б. р. сконфіскувала польська цензура. Це та, де є згадка про насильство польської влади над українськими селянами в Гринках на Кремянеччині.

ВАРШАВА ПРО О. У. Н.

ВАРШАВА. — Польські часописи передають з Ковна, столиці Литви, що там перебуває „отаман Дубовенко", представник Орґанізації Українських Націоналістів, щоб навязати тісніші взаємини з представниками білоруських орґанізацій та усталити тактику спільної акції. Польська преса має на думці акцію терористичну.

СОВЄТИ ВИСЕЛЮЮТЬ УКРАЇНСЬКУ ЛЮДНІСТЬ.

МОСКВА. — Заграничні кореспонденти твердять, що Совєти зачали масово виселювати людність з кордонної смуги, що граничить з Фінляндією, Естонією, а навіть з Туреччиною. Та найбільше виселюють зо смуги, що граничить з Польщею, себто з українських земель. Виселену людність перевозять в глибину Московщини.

ПРОТИ УКРАЇНСЬКОГО ВЧИТЕЛЯ.

УЖГОРОД. — У Рахові потягнула чеська влада до судової відповідальности д-ра Масенка, вчителя рахівської громадянської школи, обвинувачуючи його в тому, що ширить між учнями українську, а заразом і — мадярську „іреденту". Судять на підставі доносу другого вчителя цеї школи.

НАДТО „ЧИСТИЛИ".

МОСКВА. — Головний прокуратор А. Вишинський робить докори тим, що переводили останню „чистку". Каже, що невинно потерпіли принаймні 25% розстрілених і потерпілих. Тепер беруться карати тих, що ревно виконували дані їм з Москви прикази.

СОВЄТИ ГОТУЮТЬСЯ ДО ВІЙНИ.

ПАРИЖ. — Відомий американський кореспондент Г. Нікербокер доказує цифрами, що Совєти вже нагромадили в східнім Сибірі міліон війська, як теж величезну повітряну фльоту, якій Японія не дорівнює. Совєти моглиб уже тепер почати війну з Японією, пише Нікербокер, але вони є тої думки, що час працює в їхню користь. Супроти того не диво, що японський ґенерал говорив в Токіо цілком отверто про неминучість війни з „сусідом", себто в Совєтами.

ПЯТИЛІТТЯ ВЛАДИ ҐІТЛЄРА.

БЕРЛІН. — Мав бути скликаний парлямент, а Ґітлєр мав виголосити важну промову з нагоди пятьлітнього існування націстичної влади. Та річницю відбуто з парадами, але парляменту не скликано, ні не було промови Ґітлєра. Кажуть, що Ґітлєр є тої думки, що тепер краще йому мовчати, бо така є міжнародня ситуація. Назагал панує думка, що Німеччина тепер політично дуже скріпилась.

ЛЛОЙД ДЖОРДЖ ПРО НІМЕЧЧИНУ.

КАННИ. — Бувший британський премієр Ллойд Джордж є тої думки, що Німеччина тепер є силою. А якщо вона виступить у злуці з Італією і Японією, то Анґлія й Франція будуть заслабі, щоб ставити їй опір.

ШМЕЛІНҐ ЗНОВУ ВИГРАВ.

ГАМБУРҐ. — Німецький кулачний чемпіон Макс Шмелінґ, що хоче знову стати світовим чемпіоном, переміг на пункти борця Бен Фурда з полудневої Африки. Боротьба відбулася в Гамбурґу. Приглядалися до неї 21,000 людей. Американський кореспондент пише, що Шмелінґ не виявив нічого особливого, але боротьба була дуже „джентельменська". По перемозі Шмелінґ, що дістав вінець, обвинув ним свого противника, що публика приняла з ентузіязмом.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Co., Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

"ХТО ХОЧЕ МИРУ, ХАЙ ГОТОВИТЬСЯ ДО ВІЙНИ"

Президент Рузвелт вислав до конґресу послання, яке певно відіб'ється широким відгомоном не лише в Злучених Державах, але й по найдальших закутинах світу. Хоча чогось у цьому роді в краю здавна сподівалися, то розміри домагань послання мають у собі все ще багато несподіванок, щоб запевнити живе зацікавлення в цілому світі. Зрештою самий факт, що Злучені Держави малиб видати на воєнні збросння малощо не біліон (міліярд) долярів, є подією першорядної ваги не лише для населення Злучених Держав, але й для народів інших держав, які евентуально можуть знайтися союзниками або ворогами Злучених Держав.

Отже послання президента Рузвелта є передовсім фактом великої ваги економічної. Якщо домагання президента стане законом через відповідні ухвали конґресу, то на населення Злучених Держав упаде зовсім поважний податковий тягар. Правда, ці збросння дають заняття певному числу людей, але видатки на непродуктивні імпрези ніколи не дають стільки заняття, що видатки на продуктивні імпрези. За пляном Рузвелта, на кожну особу в Злучених Державах припаде пересічний надзвичайний тягар у сумі 8 долярів, тягар, розмірно величезний.

Здавалосяб, що ці видатки стоять у виразнім противенстві з послідовною мировою політикою американського уряду взагалі, а уряду Рузвелта спеціяльно. І можна би сподіватися, що послання, яким Рузвелт домагається видатку малощо не біліона долярів на збросння, викличе обурення в краю. Наскільки преса є відбиттям опінії краю, такого здивування, а тим більше такого спротиву, в краю нема. Цілий край неначе приняв ті мотиви, які президент Рузвелт подав як товчок для свого домагання: це правда, що Америка хоче миру, але цілий світ його не хоче, а принаймні зброїться на перегони, начеб кожна держава хотіла війни. Серед загального збросння держав миролюбній державі лишатися без збросння неможливо.

З якого боку може Злученим Державам грозити небезпека від чужого збросння? Президент у своїм посланні на це натякнув лише загальними фразами. Ґазети доповіли це виразно. Назагал вони читають послання президента разом з нотою Злучених Держав до японського уряду з протестом проти „японських актів грабіжу" та нарушування американських прав у Китаю. На думку ґазет, американський уряд мав передовсім на думці Японію, коли він говорив про ті велитенські збросння на суші й на морю, що можуть загрозити міжнародньому мирові, і коли він говорив про ломання засад міжнароднього права. Ці думки американська публична опінія приймає тому, що в її памяті стоїть іще добре затоплення „Панея", пострілення анґлійських дипльоматів і взагалі ціла інвазія Китаю Японією. Коли Японія числила на те, що Америка, як звичайно демократія, буде на збросння лише говорити про мир, то в посланні вона дістає протверезуючу відповідь, що демократія потрапить не лише говорити, але й ділати.

ІТАЛІЄЦЬ ПРО СВЯТО 22. СІЧНЯ

Італійський двотижневик „Корере Дільоматіко е Консоляре" містить у ч. 353 статтю свого постійного співробітника і нашого доброго знайомого, бувшого посла до парляменту, д-ра **Е. Інсабата**, під заголовком **„Україна в XX. роковини проголошення незалежности"**.

Стаття настільки цікава, що ми вважаємо потрібним подати її в перекладі українським читачам, не вдаючись в обговорення подробиць та точки погляду автора.

Автор починає свою статтю цитатом з совєтської конституції:

„Арт. 17. конституції СССР — досі правосильної — говорить цілком ясно: „Кожна сфедерована республіка зберігає право вільного виходу з СССР".

„Уважаємо, — продовжує автор — що цього цілком досить для заспокоєння лякливих плакальниць інтернаціонального права, що моглиб злякатися теми української незалежности, бо обговорення цього арґументу зовсім не чіпає принципу суверенности російської держави і ніяк не означає втручання у внутрішню політику іншої нації.

„Питання української незалежности торкається тільки й виключно українського народу і нації. Зрештою, цю проблему вже дискутують і за її розвитком уважно стежать, дуже навіть зблизька, всі великі держави: від Анґлії до Злучених Держав, від Німеччини до Франції й Ніпону, і тому й Італія повинна розглянути обективно це питання.

—o—

„На 22. січня припадають 20 роковини проголошення української незалежности. Цю дату — в усіх частинах світу, де тільки б'ється українське серце, всі українці — без огляду на всякі політичні розходження та пристрасті, врочисто святкують. І навіть у большевицькій Україні, не вважаючи на лють жахливої й безжалісної реакції, що впивається кровлю, з глибини душі кожного українця підноситься спогад про короткий, але славний період повної незалежности своєї батьківщини, здіймається інтимний спогад, бо публично, чи то внаслідок кволости духа, чи то внаслідок болючої необхідности, чи то наївного засліплення, совєтський українець продовжує ще ніби виявляти комуністичну віру.

„Ця дата визначає свято, таксамо як і ідея батьківщини визначає день, що від нього малоб початися відродження українське, піднесення нації, триюмф ідеалу, що пережив усі нещасливі пригоди, всі утиски, всі переслідування, бо його підтримувала кров мучеників, бо його зігрівало полумя віри, бо його оспівували натхнені поети.

„Кожний українець, деб він не був — чи в гармидері багатомовних столиць, чи в тиші піль і гір, чужий межи чужими — відчуває того дня в свойому серці далекий відгук співу боротьби й слави, що осолоджує його тугу і розпалює його гордощі й надію; кожний українець відчуває себе клітиною і творчим фактором великого народу живих людей, що мусять осягнути спільну мету.

„З минувшини народжуються спогади.

„Лютий 1917 року. Українські моряки й вояки в Кронштадті і в Петрограді визначають своїм повстанням, розпучливо героїчним, крах царизму. Вони не наслідують марев кривавого нищення та розпаду; вони надіються, — ентузіясти моменту, що робив тоді усіх братами, — що повстане вільна Україна в демократичній федерації всіх народів Росії. І ось депутати Центральної Ради (Національного Парляменту), вибрані народом, уважають потрібним стримувати нетерплячих, уважають потрібним — щиро вірні демократичній ідеольоґії — нічим не перебаранчати зародженню демократичної федераційної республіки, що її Анґлія із своїм послом Бехененом і головою таємної служби, Самуелом Хором, пожадливо й ретельно висиджує.

„25. березня 1917 року Грушевський, великий історик і поважаний патріот, повстає проти завеликої млявости, проти всіх отих вагань, і домагається скликання конституанти, що проголосилаб Україну вільною і незалежною від невмиручого московського імперіялізму. Але соціял-демократи і ліберальні есери не хотять іти за голосом цього шляхетного діда, що був представником нації, і намагаються зреалізувати бажання свого народу леґальним шляхом, відповідно до норм конституції, і вірять (бо і вони були щирими патріотами), що в той спосіб можуть краще послужити своїй Батьківщині.

„І от знову повстають вояки, що, за прикладом історичного полку Полуботка, протестують і загрожують війною урядові Керенського, що марно намагається заборонити II. конґрес українських вояків у Києві і відкидає помірковані вимоги автономного устрою, що їх була запропонувала Центральна Рада.

Червень 1917 року. По всіх усюдах на плодючій українській землі дозрівають збіжжя. Селяни виспівують свої гармонійні пісні. Але в Раді панує задуха й пригнічення. Винниченко, талановитий письменник, запальний промовець, що в деяких відношеннях нагадує французького Мірабо, нараз зривається на ноги і вибухає: „Україна відповість Москві, проголошуючи на власну руку універсал"...

І Рада, ніби зґальванізована, зривається і вибухає могутнім криком, що виходить поза муре палати, наповняє місто, проноситься через цілу Україну:

„Універсал! Універсал!" Містичне слово, яке відразу відроджує міт вільного козацтва, ще живий у кожному українському серці! Універсал. Імення, що його давано законам і наказам славних давніх гетьманів, які в них виявляли свою суверенність.

„І ось проголошено перший Універсал, що відкидає московське опікунство і відновляє українську суверенність. Але політики Центральної Ради, звязані своїми ідеольоґіями, своїми формулами, фетишами, вагаються, дискутують, тоді, як нарід — з пристрастю й інтуїцією, що їх Бог дає масам — тисне, напирає, вимагає другого й третього Універсалу. І ось III. Універсал (20 листопаду) проголошує нарешті Українську Демократичну Республіку.

„І хоч розважні політики ще вагаються розривати останні федераційні звязки з Росією, то під натиском народу, готового повстати, Рада, проголошує й IV. Універсал, що стверджує цілковиту незалежність Батьківщини. Це було 22. січня 1918 року.

„Отже нація сформувалася нарешті у вільну державу. Отже нарід міг нарешті користуватися своєю повною незалежністю.

„Ой, леле! Совєтські орґанізації Києва, складені майже виключно з росіян і жидів, повстають і намагаються опанувати Київ. Селянська маса, справжня жива сила Батьківщини, бороться й перемагає. Большевики втікають до Харкова, поближче до московської границі, і формують Центральний Виконавчий Комітет, що його Росія зараз же визнає за єдиний і справжній український уряд.

„Серце кожного українця стискається від цих спогадів. Ґальопуючи, проносяться перед його очима видива дальших подій. Берестя Литовське, де українська делеґація змогла, не вважаючи на завзятий та інтриґантський спротив большевиків, заключити окремий трактат миру, що надавав новій Українській Державі правну інтернаціональну санкцію. Потім: окуповання святої рідної землі австро-німецькими військами й потаємний двобій двох вищих командовань; австрійського, що (може і в згоді з Ватиканом) підтримував кандидатуру архикнязя Вільгельма Габсбурського (молодого й блискучого полковника, що був здобув собі симпатії українського народу і прибрав імення Вишиваного) і німецького, що ґвалтовно, ледве маскуючи те насильство формами леґальности, передав владу бувшому царському ґенералові Павлові Скоропадському, нащадкові гетьмана, що його українці пригадують тільки як дворового царя Петра I.

„Павло Скоропадський, ледве осягнувши владу, зараз же відреставрував великі посілости й почав карати селян, що насмілилися обробляти поміщицькі землі, й одночасно виявив себе прихильником федерації з Росією, відповідно до тої бісмарківської політики, яка служила підставою політики головного штабу німецької військової команди.

„Але ось Симон Петлюра, той, що його прозивали українським Ґарібальдієм, здіймає селян проти Скоропадського, і цей утікає, погетьманувавши ледве вісім місяців.

„Над Україною сяє променисте сонце незалежности і щастя. Поля вкриті врожайним хлібом, у цілій країні закипає завзята робота розбудови Батьківщини, виробництво досягає свого вершка: Україна видається найбагатшою країною Европи. Але на півночі збирається большевицька хмара. Петлюра засилає в Европу своїх представників. Домагається негайної допомоги, що моглаб урятувати країну від червоного жаху. В Італії знаходяться 43 тисячі українців з Галичини, полонених з великої війни. Можна булоб їх зорґанізувати, вислати в Україну; кораблі, що їх відвезлиб, були би повернулися повні збіжжя й вугля, що їх так потрібно Італії.

„В Парижі, після довгих дискусій у готелі Едварда VII., вирішено перевести анкету, щоб установити, чи дійсно українські полонені з Галичини згодні булиб поїхати боронити Україну, і скільки булоб таких охочих. На 43 тисячі сорок тисяч заявляють, що вони готові боротися під прапорами Петлюри! Може бути, що Україну тоді булоб урятовано і большевизм переможено. Але Клемансо протестує. Орляндо піддається, і політична інтриґа перемагає порив великодушного й геройчного ентузіязму.

„І ось зявляються поляки, що хочуть відвоювати Галичину, яка була проголосила свою незалежність і зєдналася з Великою Україною; ось білоґвардійські москалі, віддані ідеї імперської реставрації, здіймають війну проти українців, завзятішу навіть, ніж проти большевиків; ось нарешті й комуністи, що напирають з півночі. Трикутник з заліза і вогню стискає українців, що геройчно змагаються проти всіх і вся: проти військ і пошестей, проти зради і негоди.

„Січові стрільці Коновальця б'ються, як льви, поруч із салдатами Петлюри, вписуючи славні сторінки в геройчну епопею. Але самого геройзму не вистачає супроти коаліції сил і інтересів.

„Надходить кінець.

„Москва панує і гнітить. Довгі роки партизани, переховуючись по хуторах, по очеретах, по лісах, по льохах, розпучливо - геройчно змагаються. Але жорстокий большевизм викликає по всіх усюдах жахливий привид голоду, винищує населення, вивозить його, вязнить, мордує. Девять міліонів мертвих кличуть про пімсту до неба.

„Потім приходить тиранія Сталіна. Червоний диктатор хоче „чистити", хоче зломити тінь усякого спротиву, найменший ухил від сухої большевицької схеми; але помічає, що навіть большевицькі провідники в Україні хворіють на націоналізм. У недавніх виборах червоний диктатор мав на меті витворити тільки базу для своєї персональної політики і тому подбав, щоб у нові керівні органи ввійшли тільки люди йому абсолютно віддані і тому — як цілком справедливо зазначив „Іль Попольо д' Італія" (орґан Мусолінія) — навіть в Україні 50% вибраних — москалі, а не українці.

„Час летить і події вистигають.

„Світ помічає московську небезпеку і починає реаґувати.

„Українці покладають надію на той рух відпорности й ворожости, що все більш визначається щодо розкладової отруї Москви. Вони вірять у звільнення їх батьківщини і дивляться на народи, що ніби найбільш зацікавлені в незалежності України: на Польщу, на Німеччину, на Японію.

Але тимчасом, як Японія задалека, дехто побоюється, що примара великої Польщі не відповідає ідеї вільної України; дехто, надіючись на допомогу націонал - соціялізму, сумнівається, чи Німеччина може вважатися за дійсно вказану для самостійного розвязання, в ролі приязного спільника, програми українського звільнення.

„З українських рівнин усе частіше поглядають на Італію, яка не має програми територіяльного здобуття чи панування і вміє бути льояльною й вірною.

„І Італія зо свого боку може дивитися з довірям на Україну, для якої, може бути, вже загоряється проміниста зоря свободи"...

* * *

Так виглядає та стаття. Покищо залишаємо її без жадних коментарів, але вдячно приймаємо висловлені в ній почуття й побажання.

Е. О.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

На запити у справі „Рідної Школи". — Ми одержали тільки коротку телеґраму, щоб віднестися до громадянства в справі коляди на „Рідну Школу". Ніякої відозви з краю не було. Це зрозуміле. Польська влада загрозила „Рідній Школі" її розвязанням. І не дала дозволу колядувати в Рідні Краю на допомогу „Рідній Школі". Вже те повинно нас переконати, щоб ми цього року вислали з Америки більшу коляду ніж минулими роками. На це ми звертали громадянству увагу. І не наша вина, коли громадяни поводяться інакше, коли не колядують на те, на що повинні колядувати як зорґанізовані й здисциплиновані громадяни. „Обєднання" відповідає за ті посилки, які до нього надходять. І за ті треба його питати, а не за інші. І тому й наш часопис подавав уже нераз, щоб його питатися за посилки через „Обєднання", бо тут є можливість кожного часу кожну посилку провірити.

Н. Б. — Допис був у „Свободі" ще 23. грудня 1937 р. Його заголовок „Свято Державности". Ось такі постійні запити від ріжних наших читачів у справі дописів забирають нам дуже багато часу. Треба переглядати 30 до 40 чисел часопису, а то часами і більше, на те, щоб знайти, що допис, за якого поміщення хтось упоминається, був уже давно друкований. Заки питати редакцію, треба добре переглянути всі числа від того часу, як допис був висланий, і переконатись напевно про те, що допис дійсно не був друкований.

Петрусь (оповідає): — Давніше товариші, які сиділи в лавці за мною, висміваали мене, що я маю брудну шию. Від нині це мені не притрапиться!

— Будеш митися? — питаються його.

— Ні, лише я тепер сиджу в останній лавці.

Гнат Крашанко.

В СТАРІМ ЗАМКУ

Історична повість.

(17)

— В манастирі є чоловік з тих сторін! Нині я бачив його в церкві. Хіба ще не відійшов. То шляхтич Данкович-Голопят. Його рідний брат у нас черцем. Вже тепер скажу вам, що він сердиться, як його звати його родовим іменем. Данкович він по батькові. Його козацьке прізвище є Голопят.

Ігумен вихилився за двері і сказав сидячому в сінях на лавці черцеві, щоби знайшов і привів Голопята. Минуло кільканацять мінут, заки двері знов відчинилися і на порозі станув той Голопят.

Цікава то була фіґура. Був неначе цілий нарошно на те уліплений, щоби сидіти на коні, не ходити по землі. Ноги мав каблуковато закривлені, так, що хоч не хоч, обіймали коня. Низький, з широкими плечима. Голова велика, підголена, з вусами як дві віхи. Чоло прорізували три грубі морщини. Руки сягали до колін, таксамо чоботи. Груба куртка з набиваним ременем закривала широкі груди... Стояти мабуть не привик, бо неспокійно перехилявся з одної ноги на другу і тупцював. Не говорив нічого, бо ще йому не сказали, на що він їм потрібний.

— Я чув, що ви від границі приїхали? — забалакав до нього ігумен.

— Ну, та й так, — відповів, зітхнувши. — Батьки, ну, квасні яблока їли, дітям зуби терпнуть. Ну, тай так. Гарні були в нас маєтки. Тепер ми на пси зійшли. Я ледви хатчину маю на границі і козакую. Мій брат в манастирі. Оба голі. Ну, тай так!

Погладився по чуприні, переступив на другу ногу і докинув:

— Ну, тай так. Очевидно...

— А щож там тепер чувати? Спокійно? — питав ігумен.

Голопят розсміявся, зачав терти голову. Це було йому потрібне, щоби зібрати докупи свої думки.

— Колиж то, отче ігумене, в осиннім гнізді спокійно?

— Татар, гадаю, нема.

— Нема? А деж би ділись? Під землю провалилися? Колиж то бувало без тої погани? Хоч їх нема, вони таки є. Поховаються в мисячі ями... і нараз...

Голопят як не зареве, наслідуючи боєвий крик татар. Аж всі жахнулися, наче би перед їх очима виринули татари.

— Як сипнуть, — казав далі — як той град, як той град! Ну, тай так.

— Щоби Голопята відтягнути від його фантазій, ігумен приступив просто до справи і сказав:

— Сотник, як бачите, з родиною вибрався до свого маєтку. До маєтку, який дістав від війська,... до Зубрина.

— До Зубрина? — спитав Голопят. — Цеж маєток Кіндиса.

— Кіндис був тільки підстаростою за польських часів. Військова канцелярія до останньої хвилі не журилася ним, ні Зубрином, — пояснив сотник.

— То воно так? — воркнув Голопят. — А він там зве себе дідичем і паном... Мені це байдуже. Нехай буде, чиє хоче. Моє й так пропало. Дідич і пан Данкович, зійшов на козака Голопята. Ну, тай так!

— А безпечно туди їхати? — спитав Жук.

Голопят погладився по голові і каже:

— А в Києві на ринок безпечно йти? Я сам був при тім, як товариство, забагато випивши, вихопило з піхов шаблі, зза поясів пістолі. Громада подїлась на дві партії і розпочався справжній бій. Ніхто не погиб, тільки цілком непричетний до спору жид, котрий стояв оддалік і призирався до козацької забави. Сказав би хтось:

— Як хто вже є в Києві, то нехай на ринок не пхається.

— Київ не дебри, не ліс, — замітив ігумен.

— Не ліс! — перебив Голопят. — Що би то було, якби ніхто не ішов до ліса, бо в лісі бувають вовки! Ріжно може скінчитися, бо бабуня на двоє ворожила. Чоловік тільки раз родиться і раз вмирає.

— Розумно говорите, — промовила сотникова. — Ви заохочуєте мене їхати.

— Це, що Солоняк нам казав, і те, що я тут чув, показує, що найбільшою небезпекою є підстароста Кіндис, — сказав сотник. — Я його скоро спекаюсь. Очевидно, ще заки доміркується, що його викину. Поки не буде знати, що його остання година в Зубрині вже догоряє, такий дуже небезпечний не буде. Як вже вилетить, то так, щоби ніяк не міг шкодити нам.

Голопят аж руки затер, кажучи:

— Буде котюзі по заслузі. Не поможуть йому його скарби. Всі жиди в наших сторонах накупу не мають стільки, що він. Відки він це має, знає тільки один Бог, він другий, чорт третій,... четвертий татарин. Ну, тай так!

(Дальше буде).

З ДНЯ

МАШИНА ЗАСТУПАЄ ЧОЛОВІКА.

Директори „Дженерал Моторс Ко." заявили часописним кореспондентам, що їх компанія приступила до широко закроєної будови ріжнородніх моторів, почавши від 20 коней сили вгору, які можна буде примінювати до найріжнороднішої роботи вдома, в місті і на фармі. Ці мотори будуть порушуватись бензиною і їх можна буде уставити, де хто захоче. Також тому, що їх будуть виконувати не на замовлення, тільки масово, їх ціна буде досить низька і приступна для широкого загалу.

ПОТИСНИ РУЧКУ, І ГОТОВО.

При помочі тих моторів фармер могтиме цілковито змеханізувати свою роботу. Захоче фармер нарізати дров, тільки потисне ручку, або ґудзик і вже машина ріже дрова, а фармер тільки покурює собі люльку і врядигоди зо злости трутить ногою якийсь пень дерева, який не захоче посуватись під пилку. Захоче він нарізати січки, робить те саме. Захоче вичистити коні... ні, вибачте, коней він не буде мати, бо вони стануть цілком непотрібні. Але захоче він вичистити корови, то також пустить у рух таку машинку, яку мають фризієри, і буде тільки ліниво поводити нею по коровячій кожі, а машинка сама буде виконувати роботу.

ДАЛЬША МЕХАНІЗАЦІЯ.

А ще далі знайдуться такі винахідники, що придумають такі машинки, що їх не треба навіть буде в руках тримати. Вони самі будуть бігати по коровячій кожі, поки вона не заблистить, мов дзеркальце. Також фармер не буде мусіти копати дерево ногою, коли воно не захоче лізти під пилку. Інжиніри так змеханізують життя на фармі, що фармер тільки наставить будильник, щоб його збудив рано. А збудившись, він тільки натискатиме ріжні ручки і ґудзики і робота сама буде робитись. Корови автоматично дістануть їсти й автоматично машина їх видоїть. Автоматично наріжуться дрова і самі залізуть у піч. Автоматичко трактор почимчикує на поле і сам виоре його. Сам уполудне прийде на обід і вдоволено зарапортує фармерові, що все готове...

ПОДІБНЕ У ФАБРИКАХ.

Подібна механізація наступить у фабриках. Ми вже недавно читали про такий винахід, що сам, без найменшої помочи людини, потрапить виробити 26 пар панчіх. По 26 парах потрібно лиш малої помочи людини і машина готова до нових 26 пар.

Те саме наступить у виробі сорочок, ковнірців, капелюхів, а далі вбрання, меблів, автомобілів. Подібні зміни наступлять також у продукції корму. Вчені недавно зарапортували, що їм удалось дістати з сонця такий дивний еліксір, з якого можна буде виробляти корм. Як знаємо, дотепер наш корм мусів складатися з органічних складників, себто з мяса якоїсь іншої істоти, або з рослини, що теж є матерією живучої істоти. Інші складники, як сіль, цукор, залізо й інші мінерали, справді теж грають величезну ролю в людськім організмі, але та роля всетаки є додаткова, а не головна. Вітаміни, життєдайну силу, всетаки досі мав лиш той корм, що був створений з мяса якихось інших живучих створінь, з ростин, чи звірят.

ТЕПЕР ІНАКШЕ.

Тепер учені твердять, що їм удалося цю чародійну життєдайну силу перебирати безпосередньо з сонця. Вони намішають якихось мінералів, насиплять у велику бочку, виставлять її під насвітлювання сонця і з неї дістануть такі вітаміни, яких захочуть. Ось так спрепарувавши цей корм, вони будуть робити з нього ріжні піґулки. Заживши одну таку піґулку, чоловік дістане стільки поживи, що, скажім, йому нині дасть один порядний стейк.

Харч стане дешевий. Бо машини самі будуть привозити до маґазинів ріжні мінерали. Інші машини заберуть ці мінерали з маґазинів і насиплять до великих кошів. Ще інші перероблять їх на піґулки і віддадуть до розсилкового департаменту. Розсилковий департамент розішле їх маленькими рурками до кожної хати. А в хаті кожної родини буде над кожним ліжком маленька рурочка з корочком немов від водотягу. Пробудиться чоловік рано, захоче їсти, відкрутить курок, а йому піґулка лиш хляп у рот. Він проковтнув її і вже не голодний до обіду. Спи, чоловіче далі...

ВОНО ГАРНО, АЛЕ...

Воно гарно буде жити. Не треба буде нічого робити, все за нас зробить машина. Чоловік тільки накрутить годинник, щоб збудив його рано; а вже після того він з ліжка буде керувати працею у фабриці і на полі; до ліжка дістане всі часописи, з ліжка буде оглядати всі театри і кіна, в ліжку дістане найкращий обід і напитки. Аби тільки рано протер очі, а робота вся буде зроблена.

ЯКИЙ КІНЕЦЬ?

Але що станеться, коли якийсь збиточник інжинір придумає ще й такий автомат з годинником, що, наставлений, скажім, на восьму рано, пустить сам усі фабрики і всі машини в рух? Яка роля тоді припаде чоловікові? На що він тоді придасться? Чи на те тільки, щоб відкручував курки, поликав піґулки, попивав напитки, читав ґазети, дивився на фільми, на театральні вистави?...

Та цеж буде останньої сорти галапаство, проти якого виступлять усі моралісти від найяріших католиків, до найчервоніших комуністів. Перші скажуть, що це гріх користуватись Божими дарами, не вкладаючи в це ніякої праці, а другі скажуть, що це соціяльний злочин використовувати так чужу працю і жити соками працюючих машин.

Дедалі християни розпічнуть хрестоносний похід проти моторів, а комуністи проти „експлоататорів моторів". Всі вони будуть прямувати до перевороту. Колиб їм такий переворот удався, то машини дійсно зниклиб, а люди знову повернулись би до індивідуальної мускулярної праці. Людство тоді вступилоб знову в нову фазу свого дивного, часами такого незрозумілого нам розвою.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ІСТ СТ. ЛУІС, ІЛЛ. На річних зборах Бр. св. Михаїла, від. 308, вибрано такий уряд: Іван Селяник предс.; Дмитро Бакай, заст.; Петро Івасишин, секр.; Федор Данько, заст.; Семен Коробій, кас.; Йосиф Зьомбра, заст.; Йосиф Івасишин і Петро Лесеганич, контрольори; Петро Топоринський і Василь Занян, надз. хорих; Мих. Івасишин, дверник і погребник.

ПАТЕРСОН, Н. ДЖ. Бр. ім. Тараса Шевченка, від. 64, подає до відома всім своїм членам, що місячні збори відбудуться в суботу, 5. лютого в годині 7-мій ввечір, в Saint Boniface Hall. Проситься всіх членів заплатити свої вкладки, бо хто не заплатить того місяця, буде суспендований. Просимо всіх прибути на ці збори, бо то будуть дуже важні збори. — Петро Криловський, предс.; Сергій Вінярський, кас.; Іван Бурнас, фін. секр.; Стефан Сачавський, рек. секр.

ЩО ПИШУТЬ ПРО ПРОПАМЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ

ЛАНСЕЛОТ ЛОТОН (Lancelot Lawton), англійський журналіст, автор відомої американським українцям брошури про українську справу і головний редактор лондонського журналу "CONTEMPORARY RUSSIA", одержавши „ПРОПАМЯТНУ КНИГУ У. Н. СОЮЗУ", надіслав листа з подякою, в якому пише між іншим таке:

"I want to thank you sincerely for the beautiful JUBILEE BOOK. It is splendidly produced and is a record of heroic achievement. Such a work is a real inspiration and an incontrovertible proof of vitality of the Ukrainians."

(Рецензія про „Пропамятну Книгу У. Н. Союзу" була поміщена в "Contemporary Russia" No. 3, May, 1937).

ГОЛОСИ ЧИТАЧІВ

ТРЕБА МАТИ УКРАЇНСЬКИЙ ПАВІЛЬОН.

Ми мусимо взяти участь у Світовій Виставі в Ню Йорку в 1939 році. І мусимо виступити на тій виставі зо своїм Українським Павільоном. Якби ми того не зробили, то провинились би супроти Рідного Краю і себе самих. Добро Української Справи вимагає, коли так багато говориться про Україну, щоб український нарід засвідчив на виставі перед світом, що, не зважаючи на гнет з боку окупантів, він живе й розвивається і творить нову культуру.

Читаю голоси в справі нашої участи у виставі. Всі попирають ту справу. Але так писати можна ще кілька років. А тут треба братись до справи. Мені здається, що „Обєднання" повинно звернутись до наших організацій, в першу чергу до запомогових, і з ними порадитись. Якби з них вдалося створити комітет, то справа пішлаб скорше вперед. Ті головні орґанізації моглиб віднестися до членів і відділів і при їх помочі зібрати більшу суму.

І також треба, щоб наші парохії поперли ту справу. Як наші священики вияснять цю справу як треба, то це багато справі поможе.

На всякий випадок треба в першу чергу зложити гроші, а потім братися до будови павільону і підготовити до вистави. Збірка не повинна тревати довше як два місяці. Повинна скінчитись найдалі в травні цього року. Тоді останеться ще доволі часу, щоб як слід підготовити виставу.

Семен Скородинський,
член 361 від. У. Н. Союзу.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА"

ЮВИЛЕЙ МАШИНИ ДО ПИСАННЯ.

В жовтні м. р. минуло 70 літ від винаходу машини до писання. Перший примірник такої машини зладив нюйорський механік Шольс у 1867. р. Той примірник був призначений для сліпих: клявіятура вибивала на паперовій ленті випуклі букви, які сліпі відчитували, доторкаючись пальцями паперу. Минуло 6 літ, заки Шольс спамятався, що така машина може придатись і для несліпих. Він побудував новий модель і його виконання припоручив фабриці зброї Ремінґтона. Ті машини поширились доволі слабо, бо вони не мали писальної ленти, яку введено щойно пізніше. Перші писальні машини друкували букви при помочі молоточків, що за кожним разом занурювались у посудину з чорнилом. Неважко догадатися, як таке писання виглядало і скільки самопосвяти вимагало воно від того, що брався на машині писати.

Чимало причинився до поширення писальної машини Марк Твейн, який перший із письменників почав користуватися писальною машиною. Він уладжував відчити про користи машини до писання і демонстрував на естраді своє мистецтво. Люди ходили оглядати таке рідке й нечуване диво.

Згодом писальна машина приняла чимраз кращі форми, аж дійшла до нинішньої досконалости, що можна на ній писати швидко й без гамору. Важко уявити собі нині якунебудь редакцію, контору чи орґанізацію без писальної машини.

Нема дурних.

— Якщо ви думаєте, що я вам повірю, то ви мусілиб собі знайти дурнішого від мене. А такого не легко буде вам знайти.

СОВЄТСЬКА АМБАСАДА З ДИМОМ.

Пожар з невідомої причини знищив совєтську амбасаду в Нанкінґу, в Китаю, на самий Новий Рік. Дня 24-го січня в подібний спосіб згоріла совєтська амбасада в Ганкові, тимчасовій столиці Китаю, по загадочнім вибуху в будинку. Урядники амбасади кажуть, що, на їх думку, пожари не були підложені.

З РУХУ ПО ВІДДІЛАХ У. Н. СОЮЗУ

СКРЕНТОН, ПА.

Дня 16. січня відбулися тут орґанізаційні збори місцевих і околичних відділів У. Н. Союзу. На зборах були урядники поодиноких відділів, делеґати бувшої конвенції й члени. Зборами проводив головний радний У. Н. Союзу, О. Запоточний. Представивши присутнім ціль зборів, попросив на першого бесідника заступника головного предсідника, Г. Германа.

Проф. Герман говорив про моральні й духові цінності, створені У. Н. Союзом упродовж останніх кількадесятьох років, зазначуючи, що власне того роду цінності повинні бути для молоді найкращою відповіддю на те, чому вона повинна ставати в ряди членів У. Н. Союзу та які користи вона матиме з цього членства.

Головний секретар Д. Галичин представив насамперед положення відділів зо Скрентону й околиці, подаючи в числах теперішній стан членства тих відділів і порівнюючи його з тим числом, яке ті відділи мали перед кількома роками. Це порівняння виказувало, що відділи мали убуток у членстві. Опісля головний секретар говорив про способи підходу при орґанізуванні нових членів, а зокрема молоді, доказуючи ріжними прикладами й фактами, що членство в У. Н. Союзі за таку саму заплату дає більше користей, ніж членство в якійнебудь іншій орґанізації чи компанії.

По скінченні бесіди головного секретаря голова зборів відкрив дискусію, у якій забирали слово поодинокі урядники й члени, подаючи свої завваги щодо орґанізування нових членів і ставлячи ріжні запити головному секретареві в орґанізаційних справах. Діставши докладну й вповні задовольняючу відповідь та вияснення в ріжних справах, присутні розходилися з тим, що набудуче докладатимуть усіх можливих старань та праці в цілі зорґанізування якнайбільше нових членів до У. Н. Союзу.

Р. Рубльовський,
секретар зборів.

ВИЛКС БЕРИ, ПА.

Дня 22-го січня відбулися збори урядників, що репрезентували сім відділів У. Н. Союзу з Вилкс Бери й околиці. Збори переводив заступник головного предсідника, Г. Герман, а секретарював Іван Зварич.

Збори приняли проект встановлення постійного „Окружного Комітету У. Н. Союзу" на повіт Лузерн. У склад комітету входитимуть урядники місцевих і околичних відділів У. Н. Союзу. До управи комітету вибрані: Іван Малицак, предс.; Іван Зварич, секретар; Іван Мельник, касієр.

В дискусії над справами орґанізації намічено плян і методи в приєднуванні нових членів до У. Н. Союзу. На наступних зборах, що відбудуться 12-го лютого, прийде під дискусію справа влаштування спільної імпрези всіми відділами. Будуть теж звіти з праці по відділах.

Іван Зварич, секр.

ПОСМЕРТНА ЗГАДКА

Дня 26-го січня 1938 р., в Ню Йорку померла **Марія Низчикевич**, довголітня членица 130 відділу У. Н. Союзу. Покійна роджена в селі Плесківці, повіт Тернопіль, Західня Україна. Похорон відбувся в суботу, 29-го січня 1938.

Тлінні останки поховано на цвинтарі „Оливна Гора" в Maspeth, Long Island, N. Y.

Вічна Їй Память!

М. Коваль, секр.

У КРАЇНІ ОЙРОТІЇ

На границі Китаю і Монголії є т. зв. автономна область Ойротія. Головне місто області є Ойрот-Тура. Населення тієї области це кочовики, що живуть у юртах. Займаються плеканням худоби (маралі та яки, подібні до бізонів).

Ловці від початку світу.

Місцевий переказ каже, що коли до тієї країни прийшли перші люди, то жили з ловлі риб і звірів. Кілька великих допливів ріки Об справді багаті в усяку рибу і всяке птацтво, що часом зупиняє пливучі хвилі. Рибалки випливають поодиноко і гуртами на човнах. На вигіднім місці поставлять собі примітивну хату із кори дерев і ріки оживуть від звинних човнів. Запускають вудки або цілий ряд вудок, причеплених до одного шнурка, чи неводи. Вбивають теж попросту в воді сплячу рибу вилками, присвічуючи собі смолоскипами. За коротку хвилину рибальські човни повні наловленої риби, яку завуджують, солять або консервують, як одиноку свою страву.

Лови звірів. — Гостинність.

Високі мальовничі гори, непроглядні ліси повні звірини, яку туземці від непамятних часів ловлять задля кожуха. Із примітивною зброєю, а тепер уже і з найновішими рушницями вибираються ловці за добиччю, обвантажені багатьома пастками, які заставляють усюди, де натраплять на який слід. Вивірки, небезпечні рисі чигають на деревах на вліздивця, величезні ведмеді, звинні козулі, хитрі вовки — це добича туземного ловця. Кожухи виправляють жінки. Століттями роблять цю одностайну роботу, причому курять люльку, яку дуже люблять. Виправлені шкіри вимінюють за набої і ловецьке приладдя, засоби харчів, одежу і т. д., та ніколи не забудуть про тютюн.

Ойротські ловці дуже гостинні. До кількох хвилин заприязнюються, а приятеля готові рятувати в небезпеці (яка всюди загрожує в горах) навіть жертвою власного життя. Та горе тому, хто вразить необережно, а хочби й унаслідок незнання їх неписані закони, або відмовиться випити з ними терпкий несолоджений чай.

Країна контрастів.

Ойротія, як і весь Сибір, це країна контрастів. Літом страшна спека, зимою великі морози, такі страшні, що підчас метелиці птахи нараз падуть із повітря неживі з розпостертими крилами. Та туземці вже привикли до тих великих ріжниць температури.

Золото, бавовна, чарівники.

Високі, гарні гори, що окружають цю країну, багаті у зложжя золота, досі не використаного. Це золото манить людей усього світу.

Давніше привозили верблюжими караванами бавовну із сусідньої Монголії. Тепер дорогою, попри ріку Катуну, не йдуть верблюди; їх заступили авта.

Та ще й сьогодні у глибині краю є чарівники-шамани. Зодягнені в екзотичний одяг із найріжніших кожухів, прибрані ріжними прикрасами, зо стяжкою на чолі, із шкіряним бубном, виконують свої чарівницькі штучки, якими проганяють недуги та прикликають щастя тому, хто заплатить. Понуро й одноманітно звучить зпочатку їх голос і звук бубна, щоб за хвилину перемінитися у справжній войовничий гомін, причому все шаманове тіло дріжить у релігійній екстазі. Тих шаманів, можна сказати, нема ніде, а поправді вони всюди. При народинах і смерті, на весіллі і народинах дитини чи домашньої худібки, коли вибираються на лови, при щасливім і нещасливім повороті з ловів, словом, при всіх подіях. Та цілу тайгу і гори пробігає такий шаман незаприміченний. І ціла сусідня тайга війдеться, наче радіом скликана на весілля туземця, щоб кілька днів жити безжурно й весело, що є одинокою нагородою за цірорічну працю. Без заклику і запросин привозять дарунки молодим, головнож горівку для себе, щоби не забракло.

Небезпека на кожнім кроці.

А всеж ця країна дуже небезпечна. Смерть чигає на кожному кроці, під кожним деревом: у виді хижого звіра, посеред ріки, а в горах величезні скелі - каменюки, які, звалюючись, засипають і забирають усе, що їм стане по дорозі. Людина виглядає наче карлик при такій скелі, що впаде з гори. Морени.

Заяча печеня.

Гість: (до синка власника гостинниці): — То твій тато сам застрілив цього заяця?

Синок: — Так, застрілив, бо він зїв нам нашого канарка!

—o—

До сусіда приходить малий хлопець із просьбою:

— Тато казав спитатися, чи пан не можуть нам позичити грамофона.

— Хочете ще танцювати так пізно вночі?

— Ні, хочемо спати.

СВІТ В ОБРАЗКАХ

ПОПУЛЯРНИЙ СПОРТ.

Одним з найпопулярніших спортів є нині так званий „гокі". Є це гра на леду, в котрій грачі поділені на дві групи, що з них кожна старається загнати опуку в брамку противної сторони, а всі грачі їздять на совгах. Гра завдячує багато своєї популярности завзяттю, з яким грачі віддаються грі, а яке їх часто доводить до того, що замісць гнати палками опуку до брамки, вони вживають палок до побивання противників, як це видно на цьому образку, знятому з гарячої гри за аматорський чемпіонат „гокі", що недавно відбулася в Ню Йорку.

В горах заметіль. Гурток туристів уже довго блукається, не може знайти захисту. Під вечір один із учасників каже до провідника:

— Скажіть нам бодай, де згідно з вашою мапою ми тепер є?

Провідник розкладає велику мапу, підклеєну полотном, і каже:

— Згідно з моєю мапою є ми на тамтій другій горі.

ОГОЛОШЕННЯ В "СВОБОДІ"

З днем 1-го лютого 1938-го року заводиться одностайну, для всіх однакову, скалю належитостей за оголошення в „Свободі". За основу цеї скалі буде служити оплата за так званий аґатовий рядок довжини звичайної шпальти. Такий рядок коштує 5 центів. Хто числить на цалі, той заплатить за оголошення довжини одної звичайної шпальти, високе 1 цаль, 70 центів.

Найменше оголошення має мати 1 цаль через одну шпальту.

Хто подає оголошення, вибирає собі день, коли його оголошення має бути поміщене в часописі. Оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім він хоче мати своє оголошення.

Оповістки про смерть можуть бути прислані до часу замкнення числа, себто до 10-тої години рано; хто хоче помістити таку оповістку по замкненні числа, може це дістати за оплатою коштів у сумі $5, понад звичайний кошт того оголошення.

Коли подаючий оголошення вибирає собі місце на оголошення, то платить 6 центів за аґатовий рядок. Він не може домагатися поміщення оголошення в місці, де звичайно ґазета оголошень не дає, або де ґазета вже передтим відступила місце кому іншому.

Адміністрація „Свободи".

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Н. К., Мілвокі, Віс. — Таких листів з подяками з краю ми дістаємо так багато, що можна би їх друкувати кожного дня. Та біда, що в них є тільки звичайні подяки, а більш нічого. А це не є цікаве для загалу, а хіба тільки для тих осіб, що їх у таких подяках вичисляють. Ми радо містимо винятки з таких листів, у яких описано, як наші селяни творять нове життя, як борються з окупантами, які терплять знущання, як орґанізуються і який дух між ними. Ось такі листи надсилайте, а ми їх використаємо, бо це важне й цікаве для всіх. А так то вистарчає, коли буде згадано, що з Вашої громади вислано $27 на допомогу Українському Народньому Домові в Добриводах.

Я. Т., Ню Йорк, Н. Й. — Чим менше буде тут оголошувань усяких „подзенковань" з краю, тим менше буде там переслідувань. Чи Ви не читали, що ми передали за старокрайовою пресою, що вже час, щоб ми навчились трохи менше про все говорити і писати, коли йде про таку працю чи допомогу, проти якої є наші вороги? Хай наша права рука трохи і так дає, щоб ліва не знала, а добре це вийде народній справі. Контролюймо збірки і їх висилки. Але не вимагаймо, щоб за тих пару долярів дякували приватними листами і ще прилюдними в пресі. Кому це потрібне? Таж ті всі подяки хтось мусить писати і платити за папір і висилку. Тільки подумайте, скільки це коштує часопис друкувати таку подяку в 15,000 примірниках. Таж те все, разом узявши, коштує нераз більше ніж та жертва, яку висилається і за яку дякують. Чи не вистарчає, коли часопис оголошує про зібрану і вислану жертву? Чи треба ще потім оголошувати й подяку? Застановіться над тим добре, а побачите, що ми маємо слушність. Бо дійсно важне тут тільки те, що читальня в Костятині, повіт Сокаль, дістала від українських іміґрантів в Америці $50. Бачите, скільки часу і труду забирає ось те листування з Вами за таку марницю. Та ми це робимо тому, щоб ще і тим разом дати вияснення Вам і іншим, що будуть нам такі подяки надсилати. Не надсилайте їх нам, бо не будемо друкувати, а навіть не будемо відповідати, бо годі повторювати одно й те саме десятки разів.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

МАЙНЕРСВИЛ, ПА. Бр. св. О. Николая, від. 78, повідомляє своїх членів, що місячни мітінґ відбудеться дня 6-го лютого, в гали церковній, Фронт Стріт, зараз по Сл. Божій. Проситься всіх членів, щоб були присутні на мітінґу, бо будуть важні справи до говорення в справі членів. Члени не можуть спускатися з заплатою своїх місячних вкладок на братську касу, бо в братській касі грошей нема. Члени, котрі були суспендовані в місяці січні, а не заплатить довгу, будуть вичеркнені з братства. Просимо всіх членів платити що місяця, бо в противнім разі будуть суспендовані. — Теодор Стецьо, предс.; Антоній Бончак, кас.; Андро Бончак, фін. секр.

ВИЛКС-БЕРРІ, ПА. Бр. св. Івана Хрестителя від. 223, повідомляє всіх своїх членів, що звичайний місячний мітінґ відбудеться в неділю, 6-го лютого ц. р., в тали церковній, зараз по Сл. Божій. Обовязком кожного члена є явитись на цей мітінґ на означений час, бо є важні справи до полагодження для добра як братства так і У. Н. Союзу. — Іван Чолій, предс.; Лука Худоба, кас.; Іван Мельник, фін. секр.; Іван Онищак, рек. секр.

НЮ ЙОРК, Н. Й. Тов. „Зоря", від. 69, подає до відома всім своїм членам, що на річних зборах котрі відбулися в суботу 15-го січня 1938 р., вибрано слідуючий уряд: Й. Забавчук, предс.; І. Єдинак, заст.; І. Крицун, кас.; Й. Мартинець, заст.; Е. Парницький, фін. секр.; І. Мартинець, заст. М. Ликтей, рек. секр.; В. Стецко, заст.; тростісти: С. Назаревич, С. Слива; контрольна комісія: Й. Мартинів, І. Мартинець; опікуни хорих: І. Бобецький, мол.; І. Дмитрів; господар ґалі М. Левко; прапорчики: С. Кука, М. Бобик; отаман М. Василишин. Збори тов. Зоря на 1938 рік будуть відбуватись що друга субота по першім в місяці, в гали під ч. 217 Іст 6-та вул. Адреса фін. секр., є така: 215 Warren Street, Jersey City, N. J.

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ. Тов. Український Клюб Поступовий, від. 70, повідомляє всіх своїх місцевих і позамісцевих членів, що на надзвичайних зборах, котрі відбулись 21. січня ц. р., вибрано слідуючий новий уряд на 1938 рік: Фелеп Дмитриха, предс.; 22 Rudgers Ave.; Іван Білобрам, кас., 366 Grand St.; Іван Гелета, фін. секр., 394 Communipau Ave.; контроля: Даниїл Мадай, Михайло Самоїл; Володимир Кушнір, рек. секр. і бібліотекар. — В разі потреби, у справах товариства, просимо звертатись на повищу адресу фінансового секретаря. — В. Кушнір, рек. секр.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕННЯ

ТАРЗАН НА РОЗШУКАХ. (71)

Піднявши незамітно огарок з плаща Сборова, Анета підійшла тихо до Бравна і дала це йому до рук. „Це огарок з плаща Сборова, який я знайшла недалеко вогню", промовила вона. Бравн поглянув хвилю на огарок і зрозумів, у чому річ. Підійшовши до Сборова, він гнівно шпурнув огарком йому під ноги і сказав: „Ось де злочинець". Сборов поблід мов стіна.

„Кров княгині мусіла обризкати його і ти чимскорше спалив його". „Неправда, неправда!" — закричав у поспіху князь. Він цілковито стратив притомність і саме це було найкращим доказом, що це він злочинець. Та скоро й він сам побачив, що робить дурницю і, запановуючи цілковито над собою, він підняв огарок з землі.

„Так", сказав він протяжно, „це огарок з мого плаща. Але хто його кинув у вогонь, я не знаю. Вчора вечором хтось мені його вкрав з шатра". „Скажеш це перед судом", втрутив розлючений Бравн, вириваючи йому з рук огарок. „Стрівайте", перервала Джейн. „Ця справа не може бути розсуджена тут; вона мусить іти перед суд. Тепер нашим завданням є видістатися звідсіля".

„Я гадаю, що ви маєте слушність", потвердив успокоюючись Бравн. „Але цей огарок нехай переховає Анета, яка його перша запримітила біля вогню", додав. Потім він передав огарок Анеті, яка пильно його заховала в свій клунок. Сборов стояв з боку і жадібно обсервував цілу ту сцену, постановляючи за всяку ціну цей огарок дістати в свої руки.